НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ МІКРОБІОЛОГІЇ ТА АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

ВІДДІЛ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ МІКРОБІОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою Радою ІСМАВ НААН
Протокол № 11 від 21.08.2026 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В. о. директора ІСМАВ НААН
_____ Ольга ТЕРТИЧНА

СИЛАБУС
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІНТЕГРОВАНИЙ ЗАХИСТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР»

Статус дисципліни: за вільним вибором

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: Н – «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина»

Спеціальність: Н1 – «Агрономія»

Курс: 2, навчальний семестр 3, 4

Навчальний рік: 2027–2028

Кількість кредитів ЄКТС: 4

Чернігів – 2026 рік

1. Розробник

Копилов Євгеній Павлович – головний науковий співробітник лабораторії рослинно-мікробних взаємодій, доктор біологічних наук, старший науковий співробітник, h-index – 4

Контакти: тел. +38(067) 587-54-92; e-mail: evgenk2013@gmail.com

Бібліометричні профілі та сторінки:
https://orcid.org/0000-0003-0747-6047
https://scholar.google.com/citations?user=mDFZprUAAAAJ&hl=ru

2. Назва, код модуля та/або навчальної дисципліни і кількість кредитів, що відводяться на її вивчення

Назва дисципліни: «Інтегрований захист сільськогосподарських культур»
Кількість кредитів: 4 кредити ЄКТС.

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Час проведення аудиторних занять:
Місце проведення: корпус № 3, кім. №18 / On-Line

4. Передреквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Prerequisite: Зміст курсу «Інтегрований захист сільськогосподарських культур» побудовано на основі сучасних уявлень про закономірності формування і функціонування агроекосистем за впливу фітопатогенних мікроорганізмів та використання біологічних засобів захисту. Система отриманих на цій основі знань має забезпечити формування чітких і обґрунтованих уявлень про застосування інтегрованого захисту в технологіях аграрного виробництва.

Postrequisite: в процесі вивчення курсу «Інтегрований захист сільськогосподарських культур» аспіранти поглиблюють знання про біологічні особливості фітопатогенних мікроорганізмів; протікання біохімічних процесів у фітопатогенів; патогенезу грибної та бактеріальної етіології; особливості життєдіяльності фітопатогенних бактерії та створення засобів захисту рослин; основи створення біологічних засобів захисту рослин та застосування біологічних препаратів в аграрному виробництві.

5. Мета, завдання, зміст вивчення дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування у аспірантів знань та вмінь в галузі інтегрованого захисту рослин, а саме: уявлень про особливості фітопатогенних мікроорганізмів; особливості протікання біохімічних процесів у фітопатогенів; основи протікання патогенезу грибної та бактеріальної етіології; екологічні групи фітопатогенів, використання мікроорганізмів для створення

засобів захисту рослин; основи використання інтегрованої системи захисту рослин та її застосування в аграрному виробництві.

Завданням вивчення дисципліни «Інтегрований захист сільськогосподарських культур» є:

– з'ясувати закономірності протікання фітопатологічних процесів;

– засвоїти особливості протікання обміну речовин та основних біохімічних процесів у фітопатогенних мікроорганізмів;

– з'ясувати особливості процесів, які лежать в основі створення засобів захисту рослин різної дії;

– з'ясувати особливості розробки та використання інтегрованої системи захисту рослин.

Зміст навчальної дисципліни формує наукові знання, уміння і навички, засвоєння яких дозволяє набувати ті чи інші компетентності для успішної професійної діяльності, а саме:

1. Компетентності, які отримують аспіранти після вивчення навчальної дисципліни "Інтегрований захист сільськогосподарських культур".

Загальні компетентності:

– **ЗК 1**. Здатність використовувати іноземну мову для представлення наукових результатів в усній та письмовій формах, для розуміння іншомовних наукових та професійних текстів;

– **ЗК 2**. Здатність працювати в міжнародному контексті;

– **ЗК 3**. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

– **ЗК 4.** Здатність розв’язувати комплексні проблеми агрономії на основі системного наукового та загального культурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності;

– **ЗК 6**. Володіння методами математичного і алгоритмічного моделювання при аналізі проблематики наукового дослідження;

– **ЗК 7**. Здатність до критичного аналізу та оцінювання сучасних наукових досягнень при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, у тому числі в міждисциплінарних областях;

– **ЗК 8**. Здатність приймати обґрунтовані рішення, планувати і здійснювати комплексні дослідження на сучасному рівні на основі цілісного системного наукового світогляду;

– **ЗК 9**. Дотримання норм наукової етики, авторського і суміжних прав інтелектуальної власності; державної та міжнародної систем правової охорони інтелектуальної власності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

– **ФК 1**. Здатність продукувати і обґрунтовувати нові перспективні ідеї, гіпотези, стратегії виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в агрономії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямах і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з сільськогосподарських наук і суміжних галузей;

– **ФК 2**. Здатність застосовувати сучасні методи та інструменти експериментальних і теоретичних досліджень у сфері агрономії, інформаційні технології, методи комп'ютерного моделювання, бази даних та інші електронні

ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та освітній діяльності;

– **ФК 4**. Здатність аналізувати, оцінювати і прогнозувати сучасний стан і тенденції розвитку агротехнологій вирощування сільськогосподарських культур;

– **ФК 5**. Здатність ініціювати та реалізовувати інноваційні комплексні проєкти в агрономії та дотичні до неї міждисциплінарні проєкти, лідерство під час їх реалізації;

– **ФК 6**. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері агрономії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень;

– **ФК 7**. Здатність до аналізу інформаційних джерел, авторських методик, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів у галузі агропромислового виробництва, агрономії і сільськогосподарської мікробіології;

– **ФК 8**. Здатність брати участь у критичному діалозі, наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою власну позицію, до підприємництва та прояву ініціативи щодо впровадження у виробництво результатів дисертаційного дослідження;

– **ФК 9**. Вміння обробляти отримані експериментальні дані на основі застосування стандартних математичних пакетів обробки інформації;

– **ФК 10**. Компетентність у володінні теоретичними основами управління мікробіологічними процесами у ґрунті;

– **ФК 11**. Компетентність у науково-методичних підходах щодо створення рослинно-мікробних асоціацій і симбіозів, щодо селекції корисних ґрунтових мікроорганізмів та пошуку алгоритму антропогенного впливу на колообіг поживних речовин в агроценозах.

2. Під час вивчення дисципліни аспірант (здобувач) має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

– **РН 1**. Застосовувати передові концептуальні та методологічні знання з філософії науки, агрономії та суміжних галузей, а також дослідницькі вміння для планування й проведення актуальних прикладних наукових досліджень;

– **РН 2**. Висувати і перевіряти гіпотези; обґрунтовувати та інтерпретувати результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень і математичного або комп’ютерного моделювання;

– **РН 3**. Планувати і виконувати теоретичні й експериментальні дослідження з агрономії та дотичних наукових напрямів з використанням сучасних методів, технологій та інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми;

– **РН 4**. Створювати інформаційні бази та володіти сучасним інструментарієм для пошуку, оброблення та аналізу наукової інформації, зокрема, статистичними методами аналізу даних великого обсягу та/або складної структури;

– **РН 5**. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми агрономії державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях;

– **РН 7**. Глибоко розуміти загальні принципи та методи аграрних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері агрономії та викладацькій практиці;

– **РН 9**. Вміти аналізувати наукові джерела інформації стосовно проблеми, яка досліджується, працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами, такими як Web of Science, Scopus та ін., відслідковувати найновіші досягнення в агрономії. Дотримуватися правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку, академічної доброчесності;

– **РН 10**. Знати закономірності розповсюдження, життєдіяльності мікроорганізмів у ґрунті, їх взаємозв'язків у мікробних угрупованнях, а також з рослинами;

– **РН 11**. Знати теоретичні та прикладні аспекти формування мікробіоценозу ґрунтів: типів живлення ґрунтових мікроорганізмів; типів взаємовідносин між мікроорганізмами та з рослинами; впливу екологічних факторів на розвиток мікроорганізмів у ґрунті. Вміти здійснювати моніторинг мікробних угруповань ґрунтів, створювати ефективні рослинно-мікробні симбіози та асоціації;

– **РН 12**. Знати теоретичні основи управління мікробіологічними процесами у ґрунті з метою підвищення ефективності аграрного виробництва. Вміти створювати та застосувати мікробні препарати у сільському господарстві для отримання додаткової якісної продукції.

3. В результаті засвоєння матеріалу, передбаченого програмою, аспірант (здобувач) зі спеціальності агрономія отримає такі знання:

– методи наукових мікробіологічних досліджень на рівні доктора філософії;

– концептуальні, теоретичні та методологічні основи проведення мікробіологічних досліджень;

– особливості морфологічної будови фітопатогенів, систематики та властивостей основних таксономічних груп хвороботворних мікроорганізмів;

– особливості функціонування інтегрованих систем захисту культурних рослин;

– особливості розробки та застосування інтегрованих засобів захисту рослин.

4. В результаті засвоєння матеріалу, передбаченого програмою, аспірант (здобувач) зі спеціальності агрономія буде уміти:

– використовувати методи наукових досліджень для обґрунтування окремих аспектів наукового ведення аграрного виробництва;

– виявляти та вирішувати наукові завдання та проблеми у сфері аграрного виробництва;

– здійснювати процес культивування ізолятів фітопатогенних мікроорганізмів;
володіти основами оптичної мікроскопії в біологічних дослідженнях;

– проводити біотестування фітопатологічних властивостей хвороботворних ізолятів грибів.

5. В результаті засвоєння матеріалу, передбаченого програмою, аспірант (здобувач) зі спеціальності агрономія отримає такі навички:

– здійснювати виділення, культивування та облік фітопатогенних мікроміцетів;

– здійнювати моніторинг ураженості фітопатогенними грибами культурних рослин;

– здійснювати культивування ізолятів фітопатогенних грибів і бактрій на поживних середовищах;

– здійснювати диференційний моніторинг основних грибних захворювань рослин.

6. Творча діяльність забезпечує здатність планувати аспірантом (здобувачем) науково-дослідну да науково-теоретичну роботу.

6. Характеристика навчальної дисципліни

Анотація курсу. Предметом вивчення навчальної дисципліни є уявлення про біологію збудників хвороб; особливості таксономії збудників хвороб; фізіологію збудників хвороб; основи харчування та екологічні групи грибів та патогенних бактерій; особливості процесів, що лежать в основі життєдіяльності фітопатогенних грибів; основні принципи взаємодії мікроорганізмів у біоценозах; роль грибів у біосфері спричинила їх вплив на патогенні процеси.

Зміст курсу «Інтегрований захист сільськогосподарських культур» побудовано на основі сучасних уявлень про закономірності формування і функціонування агроекосистем за впливу фітопатогенних мікроорганізмів та використання біологічних засобів захисту.

Система отриманих на цій основі знань має забезпечити формування чітких і обґрунтованих уявлень про використання інтегрованих систем захисту в технологіях аграрного виробництва.

Короткий зміст дисципліни і план її реалізації

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Вступ. Загальні аспекти захисту рослин. Загальні аспекти фітопатології. Місце хвороботворних мікроорганізмів в загальній системі живих організмів.

Тема 2. Морфологічна будова грибів і бактерії Вегетативне тіло грибів. Міцелій і його видозміни: анастомози, гаустории, апрессоріі, ловчі петлі і кільця, везикули і арбускули, гіфоподіі і т.п. Угруповання міцелію: склероции, сіннеми, міцеліальні тяжі, везикули і арбускули і т.д. Поняття про тканини. Морфологічна будова бактеріальної клітини. Форми бактеріальних клітин.

Тема 3. Грибні захворювання рослин. Особливості біології фітопатогенних грибів. Біохімічні основи патогенезу. Морфологфчні особливості фітопатогенних грибів. Життєві цикли фітопатогенних грибів. Еволюційні особливості фітопатогенних мікроміцетів. Патогенез грибних хвороб та його протікання.

Тема 4. Бактеріальні захворювання рослин. Основні групи фітопатогенних бактерій. Особливості біології фітопатогенних бактерій. Біохімічні основи бактеріального патогенезу. Еволюційні особливості фітопатогенних бактерій. Патогенез бактеріальних хвороб та його протікання.

Тема 5. Імунітет рослин. Імунітет рослин, загальні відомості. Молекулярні основи рослинного імунітету. Активний і пасивний імунітет рослин. Полігенний імунітет рослин. Методи оцінки рослинного імунітету.

Тема 6. Біохімічні особливості фітопатогенів. Макромолекули. Нуклеїнові кислоти. Білки. Цукри. Ліпіди та фосфоліпіди мембран. Первинний та вторинний метаболізм. Вторинний метаболізм та морфогенний вплив.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 7. Основи інтегрованого захисту рослин. Системи захисту рослин. Традиційні системи захисту. Біометод. Інтегрований захист. Місце систем інтегрованого захисту рослин в агропромисловому виробництві.

Тема 8. Промислове культивування мікроорганізмів. Глибинне та поверхневе культивування. Оптимізація живильних середовищ. Твердофазна ферментація міцеліальних культур.

Тема 9. Біологічно активні речовин мікроорганізмів в системі інтегрованого захисту. Біологічно активні речовини як засоби захисту рослин від фітопатогенних мікроорганізмів. Фіторегулятори та підвищення продуктивності рослин. Еліситори та засоби підвищення фітоімунітету.

Тема 10. Біоінформатика та моделювання в системі інтегрованого захисту рослин. Засоби моделювання та прогнозування. Точність прогнозів та розподілені обчислення. Використання теоретичних основ біологічних досліджень в створенні біоінформаційних моделей.

План реалізації навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної/вечірньої форми навчання			
		Всього	У тому числі		
			Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ 1.					
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1					
1	Загальні аспекти захисту рослин	12	2	2	8
2	Морфологічна будова грибів і бактерії	12	2	2	8
3	Грибні захворювання рослин	12	2	2	8

4	Бактеріальні захворювання рослин	12	2	2	8
5	Імунітет рослин	12	2	2	8
6	Біохімічні особливості фітопатогенних грибів	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем 1		72	12	12	48
МОДУЛЬ 2.					
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2					
7	Основи інтегрованого захисту рослин	12	2	2	8
8	Промислове культивування мікроорганізмів	12	2	2	8
9	Біологічно активні речовин мікроорганізмів в аграрному виробництві	12	2	2	8
10	Біоінформатика та моделювання в системі інтегрованого захисту рослин	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем 2		**48**	**8**	**8**	**32**
Усього годин за дисципліну		**120**	**20**	**20**	**80**

7. Призначення навчальної дисципліни

Дисципліну: "Інтегрований захист сільськогосподарських культур" потрібно вивчати під час здобуття третього (освітньо-наукового) рівня освіти зі спеціальності 201 "Агрономія" для формування науково-професійного рівня та підготовки дисертаційної роботи.

Після завершення засвоєння змісту даної дисципліни аспіранти набудуть таких компетенцій, як: здатність до абстрактного та креативного мислення, аналізу та синтезу; здатність розробляти та управляти науковими проектами, ініціювати організацію досліджень в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності з урахуванням фінансування науково-дослідницьких робіт; здатність комплексно та системно підходити до проведення наукових досліджень на рівні доктора філософії; здатність до комплексності проведення досліджень у галузі агропромислового виробництва та агрономії; вміння володіти інформацією щодо сучасного стану і тенденцій розвитку світових і вітчизняних технологій вирощування сільськогосподарських культур; здатність брати участь у критичному діалозі, наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою власну позицію, до підприємництва та прояву ініціативи щодо впровадження у виробництво результатів дисертаційного дослідження, тощо.

8. План вивчення дисципліни

№ п/п	Тема	Форми навчання	Методи навчання
1	Загальні аспекти захисту рослин	Лекція, практичне заняття, робота з навчально-методичною літературою, самостійна робота, оцінювання досягнення компетентностей.	Словесний метод; практичний метод; пояснювально-ілюстративний метод; дослідницький метод.

2	Морфологічна будова грибів і бактерії	Лекція, практичне заняття, робота з навчально-методичною літературою, самостійна робота, оцінювання досягнення компетентностей.	Словесний метод; практичний метод; пояснювально-ілюстративний метод; дослідницький метод.
3	Грибні захворювання рослин	Лекція, практичне заняття, робота з навчально-методичною літературою, самостійна робота, оцінювання досягнення компетентностей	Словесний метод; практичний метод; пояснювально-ілюстративний метод; дослідницький метод.
4	Бактеріальні захворювання рослин	Лекція, практичне заняття, робота з навчально-методичною літературою, самостійна робота, оцінювання досягнення компетентностей	Словесний метод; практичний метод; пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу.
5	Імунітет рослин	Лекція, практичне заняття, робота з навчально-методичною літературою, самостійна робота, оцінювання досягнення компетентностей	Словесний метод; практичний метод; пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу.
6	Біохімічні особливості фітопатогенних грибів	Лекція, практичне заняття, робота з навчально-методичною літературою, самостійна робота, оцінювання досягнення компетентностей	Словесний метод; практичний метод; пояснювально-ілюстративний метод; дослідницький метод.
7	Основи інтегрованого захисту рослин	Лекція, практичне заняття, робота з навчально-методичною літературою, самостійна робота, оцінювання досягнення компетентностей	Словесний метод; практичний метод; пояснювально-ілюстративний метод; дослідницький метод.
8	Промислове культивування мікроорганізмів	Лекція, практичне заняття, робота з навчально-методичною літературою, самостійна робота, оцінювання досягнення компетентностей	Словесний метод; практичний метод; пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу.
9	Біологічно активні речовин мікроорганізмів в аграрному виробництві	Лекція, практичне заняття, робота з навчально-методичною літературою, самостійна робота, оцінювання досягнення компетентностей	Словесний метод; практичний метод; пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу.
10	Біоінформатика та моделювання в системі інтегрованого захисту рослин	Лекція, практичне заняття, робота з навчально-методичною літературою, самостійна робота, оцінювання досягнення компетентностей	Словесний метод; практичний метод; пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу.

9. Форми і методи навчання

Програма курсу передбачає навчання у формі лекцій, практичних (семінарських) занять, самостійної роботи аспірантів та отримання консультацій у викладача.

На лекції викладач усно розкриває основні теоретичні положення конкретної теми, аналізує і узагальнює їх, що дає можливість аспірантам сприймати і осмислювати вивчений матеріал і приходити до певних узагальнюючих висновків. Лекційний матеріал подається у вигляді розповіді, пояснення, роз'яснення, бесіди, демонстрації та ілюстрації з використанням мультимедійного обладнання, плакатів та натуральних предметів.

Практичне заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд аспірантами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання аспірантом відповідно сформульованих завдань. Практичне заняття включає не тільки проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок аспірантів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю аспірантів, а і передбачає формування навичок розв’язування ситуаційних задач та здійснення науково-пошукової діяльності, що стосуються тематики згідно навчальної програми. Також на практичних заняттях здійснюється оцінювання знань аспірантів.

Мета практичних (семінарських) занять полягає в тому, щоб у вільній, ненав'язливій обстановці, в умовах творчої дискусії, шляхом обміну думок аспіранти під керівництвом викладача змогли поглибити свої знання, отримані на лекціях і в ході самостійної роботи. В ході цих занять здійснюється проведення поточного модульного контролю засвоєння аспірантами теоретичного та практичного матеріалу.

Зміст практичних (семінарських) занять:

– розгляд і обговорення теоретичного матеріалу за переліком контрольних питань по відповідним темам лекційних занять;

– розгляд і обговорення теоретичного матеріалу за переліком питань для самостійного опрацювання;

– проведення семінарів з публічними виступами, підготовленими аспірантами самостійно за рекомендованою тематикою (у вигляді конференцій, форумів, круглих столів, тощо);

– виконання поточних і залікових контрольних робіт;

– проведення модульного контролю засвоєння теоретичного матеріалу;

– проведення консультацій з дисципліни.

При проведенні аудиторних занять використовують такі методи, як: словесний метод; практичний метод; пояснювально-ілюстративний метод; дослідницький метод, метод проблемного викладу, тощо.

10. Самостійна робота аспірантів

Самостійна робота аспіранта передбачає більш глибоке вивчення теоретичного і практичного матеріалу тематики курсу з метою оволодіння додатковими різнобічними знаннями, навичками і уміннями. Вона сприяє розвитку таких якостей як самостійність мислення, організованість і цілеспрямованість. Самостійна робота аспіранта є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Зміст самостійної роботи визначається завданнями та вказівками викладача. Самостійна робота аспіранта над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватись в лабораторіях, бібліотеках, навчальних кабінетах, аудиторіях, а також у домашніх умовах.

Самостійна робота аспірантів передбачає вивчення програмного матеріалу з використанням рекомендованої літератури. Самостійна робота сприяє поглибленому вивченню основного матеріалу, а також опрацювання тем та розділів, що винесені на самостійну підготовку.

Суттєве значення в системі контролю знань аспірантів має ступінь засвоєння тієї частини навчального матеріалу, яка запропонована для самостійного опрацювання.

На самостійну роботу робочим планом передбачено 80 годин, що складає 66% усього відведеного для вивчення дисципліни часу.

Теми винесені на самостійне вивчення

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д/з)
1	2	3
1	Основні етапи розробки технологій мікологічних виробництв. Колекції чистих культур грибів, їх наукове значення.	8
2	Методи культивування грибів в промислових умовах.	8
3	Мікроміцети, що вражають бур'яни, і перспективи їх використання в агрофітоценозах.	8
4	Зоопатогенні гриби та їх використання для біоконтролю шкідників в агрофітоценозах.	8
5	Основні групи ферментів грибного походження і їх продуценти. Методи отримання ферментів. Використання ферментів грибів.	8
6	Інтегрований захист рослин як поєднання методів для довгострокового регулювання розвитку та поширення шкідливих організмів до невідчутного господарського рівня економічних порогів шкодочинності	8
7	Хімічний та біологічний метод захисту рослин, як складової системи інтегрованого захисту.	8
8	Біологічні препарати на основі грибів для захисту рослин від хвороб і особливості їх застосування.	8
9	Методи оцінки та прогнозування економічного порогу шкодочинності фітопатогенів.	8
10	Біоінформаційні технології, розподілені обчислення в біології, моделювання агроекологічних процесів.	8
	Разом	**80**

11. Контроль

При оцінюванні навчальної діяльності аспірантів перевага надається стандартизованим методам контролю: тестуванню, виконанню завдань, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в реальних умовах.

Бали, набрані аспірантом під час поточного контролю, дораховуються до балів модульної оцінки.

Семестровий контроль за результатами вивчення дисципліни проводиться в останній атестаційний тиждень семестру (сесію). Аспіранти, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з дисципліни за результатами поточного та модульного контролів (набрали більше 60 балів), можуть за бажанням отримати залік автоматично. У випадку недостатньої кількості балів, аспірант складає залік. Залікові питання знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Розподіл балів

Поточний контроль за модулями

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1		0-30
1	Оформлення матеріалу практичного завдання.	0-10
2	Виконання поточних тестових завдань за темою.	0-20
Змістовий модуль 2.		0-30
1	Оформлення матеріалу практичного завдання.	0-10
2	Виконання поточних тестових завдань за темою.	0-20

Модульний контроль

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Загальна мікологія.		0-30
1	Теоретичне питання	0-10
2	Практичне завдання	0-10
3	Результат поточного контролю	0-10
Змістовий модуль 2. Прикладна мікологія.		0-30
1	Теоретичне питання	0-10
2	Практичне завдання	0-10
3	Результат поточного контролю	0-10
Залік		0-40

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Політика навчального курсу

Політика навчального курсу передбачає дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти, що передбачає:

– самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

– посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

14. Рекомендована література

1. Bashan Y., Holguin G., Bashan L. Azospirillum-plant relationships: Physiological, molecular, agricultural, end environmental advances (1997-2003). *Can. J. Microbiol*. 2004. V. 50, №8. P. 521-557.
2. Bashan Y.D., Bashan L.E. Protection of tomato seedlings against infection by *Pseudomonas syringae* pv. *tomato* by using the plant growth-promoting bacterium *Azospirillum brasilense*. *Appl. Environ. Microbiol*. 2002. V. 68, №6. P. 2637-2643.
3. Bianciotto V, Genre A, Jargeat P, Lumini E, Becard G, Bonfante P. Vertical transmission of endobacteria in the arbuscular mycorrhizal fungus Gigaspora margarita through generation of vegetative spores. *Appl Environ Microbiol.* 2004. 70(6). 3600-3608.
4. Cevnik M., Jurs M., Vodnik D. Filamentous fungi associated with the fine roots of *Erica herbacea* L. from the area influenced by the Zerjav lead smelter (Slovenia) / Pap. 4th EUROSILVA Workshop, Gozd Martuljek. Sept. 9-12, 1999. Phyton. 2000. V.40, №4. P. 61-64.
5. Ding G., Song Y.C., Chen J.R. et al. Chaetoglobosin U, a cytochalasan alkaloid from endophytic *Chaetomium globosum* IFB-E019. *J. Nat. Prod.* 2006. V. 69. P. 302-304.
6. El-Zayat S.A. Preliminary studies on laccase production by *Chaetomium globosum* an endophytic fungus in *Glinus lotoides*. *American-Eurasian J. Agric. & Environ. Sci*. 2008. V.1, №3. P. 86-90.
7. Gadkar V, David-Schwartz R, Kunik T, Kapulnik Y. Arbuscular mycorrhizal fungal colonization. Factors involved in host recognition. *Plant Physiol.* 2001. 127(4). 1493-1499.
8. Hogeweg P. Searls D. B. The roots of bioinformatics in theoretical biology. *PLOS Computational Biology*. 2011. 7(3). e1002021.

9. Jonathan Pevsner. Bioinformatics and Functional Genomics: Second Edition. Wiley, 2009. 921 p.
10. Don G., Kharwar R.N., Verma V.C., Strobel G., Ezra D. The endophytic fungal complex of *Catharanthus roseus* (L.). *Current science*. 2008. V. 95, №2. P. 228-233.
11. Mayor J.R, Schuur E.A, Henkel T.W. Elucidating the nutritional dynamics of fungi using stable isotopes. *Ecol Lett*. 2009. 12(2). P. 171-83.
12. Minerdi D., Bianciotto V., Bonfante P. Endosymbiotic bacteria in mycorrhizal fungi: from their morphology to genomic sequences. *Plant and Soil*. 2002. 244(1-2). P. 211-219.
13. Wong K.C. Computational Biology and Bioinformatics: Gene Regulation. CRC Press/Taylor & Francis Group, 2016. 438 p.
14. Волкогон В.В. Експериментальна ґрунтова мікробіологія: монографія. Київ: Аграр. наука; 2010. 464 с.
15. ДСТУ 4524:2006 Національний стандарт. Гречка. Технічні умов. Київ: Держспоживстандарт України, 2007. 12 с.
16. Копилов Є.П. Асоціативні діазотрофи роду *Azospirillum* як чинник підвищення стійкості рослин ярої пшениці до збудників кореневих гнилей. *Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія Біологія.* 2009. Вип. 2 (17). С. 71-77.
17. Копилов Є.П., Мамчур О.Є., Стрекалов В.М. Діазотрофи роду *Azospirillum* як ендофіти рослин пшениці ярої. *Наук. вісник Ужгородського університету. Серія Біологія*. 2009. Вип. 25. С. 13-18.
18. Копилов Є.П., Надкерничний С.П. Ефективність симбіотичної взаємодії гриба *Chaetomium cochliodes* Palliser з рослинами сої. *Физиология и биохимия культурных растений*. 2008. Т. 40, №3. С. 260-267.
19. Копилов Є.П. Ефективність спільного використання мікробного препарату хетоміка і бульбочкових бактерій на рослинах сої. *Наукові записки Тернопільського національного педуніверситету ім. В. Гнатюка. Серія: біологія*. 2004. Вип. 3-4 (24). С. 25-27.
20. Копилов Є.П. Здатність аскоміцета *Chaetomium cochliodes* Palliser вступати в тісні симбіотичні взаємовідносини з рослинами пшениці ярої. *Агроекологічний журнал*. 2008. Спец. вип. С. 111-114.
21. Косилович Г.О., Коханець О.М. Інтегрований захист рослин: навч.посіб. Львів : ЛНАУ, 2010. 120 с.
22. Марютін Ф.М., Білик М.О., Пантелєєв В.К. Фітопатологія: навч. посіб. / За ред. Ф.М. Марютіна. Харків: Еспада, 2008. 552 с.
23. Надкернична О.В., Копилов Є.П. Діазотрофи кореневої зони пшениці ярої. *Сільськогосподарська мікробіологія*. 2013. Вип. 17. С. 7-20.
24. Пересипкін В.Ф. Сільськогосподарська фітопатологія: підручник. Київ: Аграрна освіта, 2000. 415 с.

Інформаційні ресурси

1. http://www.nbuv.gov.ua/ – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
2. http://link.springer.com/ – база даних журналів, книг, довідкових матеріалів
3. http://naas.gov.ua/ – Національна академія аграрних наук України
4. http://www.nas.gov.ua/UA/Pages/default.aspx/ – Національна академія наук України